

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-06-15
Besvaras senast
2021-06-23 kl. 12.00

Till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3203 Tjänstemannaansvar

Under riksmötet 2017/18 riktades ett tillkännagivande till regeringen rörande tjänstemanna- eller ämbetsmannaansvaret – det vill säga ett utökat straffansvar för tjänstefel. Detta skedde efter att undertecknad och en rad andra ledamöter fått sina motioner bifallna, men fortfarande lyser genomförandet med sin frånvaro.

Inte minst efter att coronapandemin blev en realitet i vårt land under 2020 hade ett utökat straffrättsligt ansvar för tjänstemän varit välkommet. Dagens regelverk ger nämligen ett alltför stort utrymme för generaldirektörer, myndighetschefer eller andra tjänstemän att begå allvarliga fel utan några faktiska konsekvenser, då det saknas möjligheter till ett välfungerande ansvarsutkrävande gällande hanteringen av våra offentliga resurser när det är kommunala och statliga tjänstemän som fattat beslut.

Det behöver alltid finnas någon som ansvarar för våra offentliga utgifter, som ju faktiskt är medborgarnas resurser. Det är viktigt för att minska politikerförakt mot våra myndigheter men även mot dem som arbetar nära beslutsfattare och därmed är en viktig del av samhällsmaskineriet.

Det reella tjänstemannaansvaret avskaffades genom ämbetsansvarsreformen från år 1975. Man avkriminaliserade stora delar av det straffrättsliga ansvaret för offentligt anställda tjänstemän och ersatte tidigare bestämmelser med nya regleringar i 20 kap. brottsbalken. Dessvärre är det dock mycket ovanligt att någon alls döms efter bestämmelserna i brottsbalken, varför denna förändring saknar en reell verkan, vilket är tydligt då allt färre anställda inom offentlig förvaltning döms, samtidigt som fler anmäls för tjänstefel än tidigare.

Innan man avskaffade straffansvaret för tjänstefel, avsättning och suspension kunde fel eller försummelser i tjänsten leda till att ansvariga dömdes för tjänstefel. Straffskalan sträckte sig från böter hela vägen till fängelse. Därtill fanns möjlighet att stänga av tjänstemannen från vidare arbete eller till och med avskeda vederbörande. Men sedan den nya lagstiftningen inträdde kan tjänstemän endast dömas för brott i enlighet med lagstiftning för privatpersoner.

Skattemedel bör hanteras med större varsamhet än det görs i dag. Efter tidigare lagändringar har det ofta hänvisats till det straffrättsliga ansvar som bärs. Vi menar dock att detta inte är tillräckligt och oroas dessutom av det faktum att det

straffrättsliga ansvaret gör att lagstiftningen om tjänstefel inte längre blir applicerbar, varför regeringen bör utreda detta. Det är oacceptabelt att medborgare skattevägen tvingas att fortsätta att försörja tjänstemän som missbrukat sitt ansvar. Det bör finnas en straffrättslig påföljd, och denna ska inte ersätta tjänstefelet. Det bör likaså utredas om en person kan dömas för bägge eller om tjänstefel ska anses vara en försvårande omständighet. Likaså bör brott i tjänsten aldrig avgöras genom strafföreläggande eftersom allmänheten har rätt till insyn. Därtill måste det finnas en möjlighet till överklagande.

Trots att tillkännagivandet nu är flera år gammalt tog det fram till maj förra året innan vi fick se direktiv till en utredning rörande förslag på utökat straffrättsligt ansvar. Efter detta stod det dock klart att man avsåg att ”överväga och ta ställning till om det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel bör utvidgas och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag”. Med andra ord är syftet med utredningen att ta ställning till om det rättsliga ansvaret ska utvidgas, snarare än hur fler handlingar ska bli straffbara, som ju är vad tillkännagivandet sa. Regeringen är med andra ord inte bara långsam; man följer helt enkelt inte riksdagens, det vill säga folkets företrädares, vilja.

Mot bakgrund av ovanstående önskas justitie- och migrationsminister Morgan Johansson svara på följande fråga:

När kan vi i enlighet med tidigare tillkännagivande förvänta oss ett lagförslag om ett utvidgat straffrättsligt ansvar för tjänstefel?

.....

Markus Wiechel (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders